

Brood op de planken

Het publiek stroomt binnen, het zaallicht dooft en Don Duyns vertelt over zijn allereerste schrijfpodricht: Het is 1990. Op een parkeerterreintje in Maastricht helpt hij Johan Simons met het uitladen van theaterdoeken. Ineens vraagt Simons: 'Zeg, jij bent toch toneelschrijver?' De dan nog bedremmelde Duyns stamelt ja en Simons biedt hem stante pede duizend gulden voor een toneeltekst en garandeert hem de opvoering. 'Mits het over het platteland gaat!' Zo ging dat toen.

We zijn op het symposium *Brood op de planken* dat de VvL-Werkgroep Theater in samenwerking met de HKU-afdeling Writing for Performance op 25 februari heeft georganiseerd op de HKU. Het zal gaan over werk en geld voor theaterauteurs. Anno 2013 vraagt niet alleen de aspirant-toneelschrijver zich af: hoe verdien ik mijn boterham? Er is geen toneelschrijver die zich dat niet afvraagt.

De beste tips komen van Lot Vekemans. Behalve gelauwerd schrijfster is Vekemans lid van de adviescommissie van het Lira Fonds en tot haar spijt wijst zij veel aanvragen voor het schrijven van een nieuwe theatertekst af. Wat mankeert eraan?—Veel schrijvers laten het schrijven van de aanvraag over aan een producent of regisseur. Niet doen! Schrijf zelf en neem dan niet hup de aanvraag voor het Fonds Podiumkunsten over! De Lira-aanvraag gaat over de tekstontwikkeling, niet over het produceren van een voorstelling. Vertel over je fascinatie met het thema en voeg een tekstfragment toe dat lang genoeg is om te kunnen laten zien wat je bedoelt. Dien nooit te vroeg in. Laat je niet opjagen door Miep van de productie. Accepteer in je contract geen zinnetje als 'dit is je honorarium *mits* Lira toekent'. Mag niet! Weg die zin! Honorarium is honorarium. En als Lira je aanvraag honoreert, weersta dan de scheve ogen van de regisseur en de acteurs die misschien minder krijgen. De bijdrage is voor jou en voor jou alleen.

Niek vom Bruch, secretaris theater bij het Fonds Podiumkunsten, praat ons vervolgens bij over de mogelijkheden voor theaterauteurs om via het FPK brood op de plank te krijgen. Helaas vallen de zaal vooral de nieuwe *on*mogelijkheden op. Sinds dit jaar ondersteunt het FPK niet langer de individuele theaterauteur, alleen nog wanneer die auteur ingekapseld is in de productieaanvraag van een producent. De werkbeursregeling die hier eerder wel in voorzag, is naar het Letterenfonds verhuisd. Vekemans wijst erop dat de regeling de verhuizing niet heeft overleefd. Wat er nog van rest is een beurs uitsluitend 'voor auteurs die hun toneelwerk bij een reguliere uitgever gepubliceerd weten' (aldus het beleidsplan van het Letterenfonds). Een absurde eis, want zo maakt geen enkele theaterauteur nog kans op deze beurs voor theaterauteurs. Theater teksten worden niet uitgegeven, laat staan *op voorhand*. Romanciers en dichters die er al warmpjes bij zaten en eigenlijk ook best wel 's een keertje iets voor het theater willen proberen schrijven, kunnen met deze regeling zonder problemen het geld incasseren dat voor theaterauteurs bedoeld was.

Is er ook goed nieuws? Ja, De Tekstsmederij en De Kosmonaut. Timen Jan Veenstra en partner Malou de Roy van Zuydewijn studeerden af kort nadat de productiehuisen onbewoonbaar werden verklaard en startten De Tekstsmederij. Dit

platform brengt beginnende auteurs en regisseurs samen en geeft talent de kans een tekst verder te ontwikkelen onder begeleiding van een ervaren professional. De Tekstmederij is onlangs door Theater Bellevue geadopteerd en functioneert nu als scoutingprogramma en voortraject voor een mogelijke (Bellevue-)lunchvoorstelling.

Ook De Kosmonaut biedt een platform voor jonge theaterschrijvers, maar gaat een stap verder door ook daadwerkelijk voorstellingen te produceren. De Kosmonaut zoekt hierbij naar 'die theaterauteur met een bijzondere stem, iemand die buiten gebaande paden durft te treden en die zich verhoudt tot actuele thema's'. Hun programma ziet er een stuk origineler uit: voor januari 2014 staat een locatievoorstelling rondom sekswerkers in de planning.

Wat is, resumerend, de positie van de theaterauteur anno 2013? Vekemans is pessimistisch. De gezelschappen die nog wel nieuw repertoire voortbrachten (Keesen&Co, Dood Paard...) zijn blut en de grote clubs hebben nooit aandacht gehad voor verse teksten. Duyns nuanceert dit. Het NNT en Toneelgroep Oostpool hebben bijvoorbeeld wel degelijk oog voor nieuw repertoire, waarop Veenstra opwerpt: 'Ja, er wordt nog wel geschreven, maar vooral door namen die we al kennen'.

Freek Vielen (allround theatermaker) adviseert iedereen naar België te verhuizen, waar talentontwikkeling nog wel als iets belangrijks wordt gezien. Nirav Christophe (theaterauteur en HKU-docent) beveelt nieuwe terreinen waarop je je vak kunt uitoefenen aan. Zo schrijft een ex-student van hem aan gps-gestuurde hoorspelen voor *smartphone-apps*.

Tot slot is het woord aan Don Duyns die de wijze raad geeft het brood op de plank niet heilig te verklaren. Zelf schreef hij eens een scenario op basis van een idee dat hij eigenlijk heel slecht vond, maar waar wel een leuk honorarium tegenover stond. 'Dit voelde achteraf heel slecht. Niet doen!'

Robert van Dijk (theaterauteur, scenarist en bestuurslid van de Werkgroep Theater)
2013